

Forvaltningsrevisjonsrapport
November 2015

Selvkostberegninger i Sande kommune

Vann og avløp 2014

Attestasjoner
Veiledning
Forvaltningsrevisjon
IT-revisjon
Selskapskontroll
Innsyn
Regnskapsrevisjon
Misligheter og uregelmessigheter

Postadresse: **Postboks 4197, 3005 DRAMMEN**
Besøksadresse: **Øvre Eiker vei 14, 3048 Drammen**
Telefon: **32 20 15 00**
Telefaks: **32 20 15 01**
e-post: **post@bkr.no**
URL-adresse: **www.bkr.no**

Sammendrag

Forvaltningsrevisjonsprosjektet Selvkostberegninger i Sande kommune for områdene vann og avløp er gjennomført i henhold til vedtak i kontrollutvalget i Sande kommune. Prosjektet har som formål å undersøke om Sande kommune overholder regelverket i tilknytning til selvkost og gebyrberegninger innen VA-området.

Prosjektet har vist at Sande kommune utarbeider selvkostkalkyler slik regelverket stiller krav om.

Nedenfor følger en kort beskrivelse av de enkeltstående problemstillingene vi har belyst med våre konklusjoner til hver problemstilling. Avslutningsvis i sammendraget følger våre anbefalinger.

- *Hvordan er gebyrregulativene for tjenestene utformet?*

Det er egne gebyrregulativer for tjenesteområdene vann og avløp, som er basert på rådmannens budsjettforslag for beregning av kommunaltekniske gebyrsatser for 2014. Gebyrregulativene for vann og avløp 2014 ble vedtatt i kommunestyret 04.12.2013, henholdsvis sak 69/2013 og 70/2013.

Kommunen har utarbeidet forkalkyle for selvkost vedrørende vann- og avløpstjenestene som er fremlagt for kommunestyret til behandling i forbindelse med rullering av økonomiplanen i henholdsvis sak 69/13 og 70/13. Saksfremstillingen om fastsettelse av gebyrer for 2014 vurderes å være mangelfull, da det ikke fremkommer overslag over kommunens antatte gebyrinntekter samt direkte og indirekte kostnader de nærmeste tre til fem årene. Vi ser av oppdaterte opplysninger mottatt fra kommunen at dette vil bli presentert i budsjettnotatet som Momentum Selvkost AS utarbeider for kommunen hvert år fremover og vil legges som vedlegg til de politiske sakene som gjelder årsgebyr vann og avløp.

I forbindelse med fastsettelse av tilsvarende gebyrer for 2015 registrerer vi at saken er vedlagt budsjettrapport fra Momentum Selvkost AS som viser gebyrsatser, driftsutgifter, kapitalkostnader, indirekte kostnader, gebyrinntekter, øvrige inntekter og fond for hele økonomiplanperioden.

- *Hvordan håndteres selvkost?*

o *Blir alle henførbare kostnader belastet?*

Vi har kontrollert at alle direkte kostnader er belastet selvkostregnskapet, da tallene fra regnskapssystemet på de aktuelle funksjonene er importert med riktige verdier til selvkostmodellen.

Indirekte kostnader er henførbare når interntjenesten bidrar til å skape en helhetlig tjeneste for brukerne. Kommunen har hatt en gjennomgang av de indirekte kostnadene og tatt med de kostnadene som er relevante i denne sammenheng. Fordelingsnøkklene som er benyttet er basert på de anbefalte fordelingsnøkklene etter retningslinjene for beregning av selvkost (H-3/14). Det er gjort tilpasninger for å reflektere den reelle ressursbruken i Sande kommune i 2014.

Etter vår vurdering har kommunen foretatt en tilfredsstillende vurdering og tatt med de henførbare kostnadene i samsvar med gjeldende retningslinjene.

o *Blir kostnader som ikke er henførbare belastet?*

Kommunen har hatt en grundig gjennomgang av hvilke kostnader som er henførbare og hvilke kostnader som ikke er henførbare. Våre kontroller har ikke avdekket at det er tatt inn kostnader i selvkostregnskapet som ikke er henførbare i henhold til retningslinjene.

o *Blir brukerbetalinger beregnet i tråd med lover og regler?*

Gebyrene for 2014 er beregnet ut i fra forutsetningen om 100 % kostnadsdekning vedtatt av kommunestyret, noe som innebærer at innbyggerne skal gjennom gebyrene dekke alle kostnader ved å produsere varene/tjenestene.

Gebyrberegningene i forkalkyler vurderes å være i tråd med de gjeldende retningslinjer. Etterkalkyler for 2012 som gebyrberegningene for 2014 tar utgangspunkt i, er kontrollert i forbindelse med revisjon av Årsregnskapet 2012. Revisjonen har ikke avdekket vesentlige feil eller avvik ved gjennomgangen.

- ***Hvordan blir selvkostfond for tjenestene håndtert?***

Sande kommune har egne fond for vann og avløp, og de respektive årlige underskudd/overskudd er overført til selvkostfondene. Kalkulatorisk renter er også tillagt fondene.

Vår undersøkelse viser at kommunen har bygget opp fond utover 5 års-perioden på ca 4,7 millioner, som består av ca 1,2 på vannfondet og 3,7 på avløpsfondet. Selvkostfondene hadde ved utgangen av 2014 en saldo på omtrent 13,4 millioner. Den største årsaken til fondsøkningen er kommunens ønske om et stabilt gebyrnivå over tid, i og med at kommunen er i gang med store investeringer på vann- og avløpssektoren som vil ha betydning for gebyrnivået de kommende årene. Valget om oppbygging av selvkostfondene er vurdert og dokumentert i saksfremlegget for gebyrfastsettelsene til kommunestyret.

- ***Har kommunen en tilfredsstillende oppfølging av selvkost?***

I Sande kommune er det oppfølging og rapportering per måned internt og per tertial på inntekter og kostnader til politisk nivå. Det er vår oppfatning at kommunen har en tilfredsstillende oppfølging av selvkosttjenester innen vann og avløp.

- ***Hvordan blir rapportering av selvkost håndtert?***

Rapportering av selvkost ivaretas gjennom at forkalkyler og etterkalkyler legges fram for kommunestyret henholdsvis i forbindelse med behandling av økonomiplanen og årsregnskapet. Rapporteringsrutinene i Sande kommune er funnet i samsvar med kravene i retningslinjene.

Sande kommune har tatt i bruk elektronisk selvkostregnskap levert av Momentum Selvkost AS fra og med januar 2015. Frem til da har kommunen benyttet seg av egenutviklet regneark i utarbeidelsen av selvkostregnskapet. Vi vurderer det som positivt at kommunen har tatt i bruk elektronisk verktøy fra og med 2015, og tilsynelatende har et tett samarbeid med leverandøren av verktøyet.

Ut fra vår gjennomgang, har vi følgende anbefalinger:

- I saksfremstillingen om fastsettelse av gebyrer bør det fremgå et overslag over kommunens antatte gebyrinntekter samt direkte og indirekte kostnader de nærmeste tre til fem årene. Vi er opplyst at kommunen har iverksatt tiltak fra og med forkalkyler/gebyrfastsettelse for 2015.
- Kommunen bør i tillegg til tett samarbeid med Momentum Selvkost AS, sørge for at egen kompetanse på området sikres.
- Kommunen bør fortsatt ha et løpende fokus på selvkostfondene i henhold til 5-årsregelen.

Rapporten har vært til rådmannens uttalelse, og rådmannen hadde ingen bemerkninger til rapporten.

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	5
1.1. BAKGRUNN FOR PROSJEKTET	5
1.2. FORMÅL	5
1.3. PROBLEMSTILLINGER.....	5
1.4. AVGRENSNING AV UNDERSØKELSEN	5
1.5. DEFINISJONER	5
1.6. BESKRIVELSE AV SELVKOSTOMRÅDENE I SANDE KOMMUNE.....	6
2. METODE	8
2.1. GJENNOMFØRING AV PROSJEKTET	8
2.2. METODISK TILNÆRMING.....	8
3. REVISJONSKRITERIER	9
4. FAKTABESKRIVELSE	13
4.1. HVORDAN ER GEBYRREGULATIVENE FOR TJENESTENE UTFORMET?	13
4.2. HVORDAN HÅNTERES SELVKOSTTJENESTENE?	2
4.2.1. BLIR ALLE HENFØRBARE KOSTNADER BELASTET?	2
4.2.2. BLIR KOSTNADER SOM IKKE ER HENFØRBARE BELASTET?.....	6
4.2.3. BLIR GEBYRENE (BRUKERBETALINGENE) BEREGNET I TRÅD MED LOVER OG REGLER?	6
4.3. HVORDAN BLIR SELVKOSTFONDENE FOR TJENESTENE HÅNDTERT?	6
4.4. HAR KOMMUNEN EN TILFREDSSTILLENDEN OPPFØLGING AV SELVKOST?	7
4.5. HVORDAN BLIR RAPPORTERING AV SELVKOST HÅNDTERT?	8
4.6. ANDRE FORHOLD	8
5. VURDERINGER OG KONKLUSJONER	9
5.1 HVORDAN ER GEBYRREGULATIVENE FOR TJENESTENE UTFORMET?	9
5.2. HVORDAN HÅNTERES SELVKOST?	9
5.2.1 BLIR ALLE HENFØRBARE KOSTNADER BELASTET?	9
5.2.2 BLIR KOSTNADER SOM IKKE ER HENFØRBARE BELASTET?.....	10
5.2.3 BLIR BRUKERBETALINGER (GEBYRER) BEREGNET I TRÅD MED LOVER OG REGLER?	10
5.3 HVORDAN BLIR SELVKOSTFONDENE FOR TJENESTENE HÅNDERT?	10
5.4 HAR KOMMUNEN EN TILFREDSSTILLENDEN OPPFØLGING AV SELVKOST?	11
5.5 HVORDAN BLIR RAPPORTERING AV SELVKOSTTJENESTENE HÅNDERT?	11
6. ANBEFALINGER	12
Referanser.....	13
Vedlegg 1 – Oversikt over KOSTRA Kommunegruppe 10 (EKG 10).....	14
Vedlegg 2 – Momentum Selvkost AS	15
Vedlegg 3 – Vedtatte gebyrsatser for vann og avløp 2014.....	16

1. INNLEDNING

1.1. Bakgrunn for prosjektet

I forbindelse med kontrollutvalgets møte 11. februar d.å. ble det fattet følgende vedtak under sak 10/15 Eventuelt:

«Kontrollutvalget ber revisjonen framlegge et forslag til neste møte om oppfølging av kommunestyrets vedtak en gjennomgang av gebyrer beregnet etter selvkost, for å se på beregningen i forhold til reell selvkost.»

Forslag til plan for gjennomgang av selvkostberegningen i Sande kommune» datert 13. april 2015 er vedtatt i møte 20. april 2015 i sak 13/15.

1.2. Formål

Formålet med prosjektet er å undersøke om Sande kommune etterlever gjeldende retningslinjer for beregning av selvkost innenfor vann og avløp.

Hvis avvik avdekkes, å bidra til at rutiner og praksis forbedres.

1.3. Problemstillinger

Følgende problemstillinger skal belyses:

- Hvordan er gebyrregulativene for tjenestene utformet?
- Hvordan håndteres selvkost?
 - o Blir alle henførbare kostnader belastet?
 - o Blir kostnader som ikke er henførbare belastet?
 - o Blir brukerbetalingen beregnet i tråd med lover og regler?
- Hvordan blir selvkostfond for tjenestene håndtert?
- Har kommunen en tilfredsstillende oppfølging av selvkost?
- Hvordan blir rapportering av selvkost håndtert?

1.4. Avgrensning av undersøkelsen

Undersøkelsen er begrenset til vann og avløp, slik at de øvrige tjenestene som følger selvkostbestemmelsene ikke blir omtalt i rapporten.

Undersøkelsen omfatter budsjett (kalkyle) og selvkostregnskapet for 2014.

1.5. Definisjoner

Selvkost for et produkt omfatter normalt alle virksomhetens indirekte og direkte kostnader forbundet med å selge og produsere produktet. Selvkost er i de nye retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester utgitt av Kommunal og regionaldepartementet (KRD)¹ definert som:

Selvkost er den totale kostnadsøkningen en kommune eller et selskap påføres ved å produsere en bestemt vare eller tjeneste.

¹ H-3/14 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester, KRD, februar 2014.

Det skal kun medtas kostnader som direkte eller indirekte er knyttet til den samlede produksjonen av den aktuelle varen eller tjenesten som skal inngå i beregningsgrunnlaget for selvkost.

Selvkostkalkyle: Innenfor de områder der selvkost er satt som den rettslige rammen for brukerbetaling, må kommunen utarbeide en selvkostkalkyle. Kommunen skal utarbeide en budsjettkalkyle (forkalkyle) og foreta en etterkalkulasjon (etterkalkyle) av de reelle kostnadene innenfor de aktuelle tjenestekområdene. Dette gjøres for å føre kontroll med at gebyrinntektene ikke overstiger kommunens selvkost. Der hele selvkosttjenesten er ivaretatt av ett selskap, kan selskapet utarbeide selvkostkalkylen.

Direkte kostnader kan alltid henføres til den aktuelle selvkosttjenesten. Direkte kostnader er arbeid, varer og tjenester som anvendes for å yte tjenesten.

Indirekte kostnader er henførbare når interntjenesten bidrar til å skape en helhetlig tjeneste for brukerne. Indirekte kostnader er deler av kostnader som i KOSTRA² er henført til administrasjonsfunksjonen eller funksjonen for kontroll og revisjon. Fordelingsnøkkel for indirekte kostnader bør primært være en nøkkel som gir best uttrykk for selvkosttjenestens bruk av interntjenesten. Alternativt benyttes andel av kommunens samlede brutto driftsutgifter som fordelingsnøkkel.

Kostnader knyttet til administrativ ledelse og utarbeidelse av beslutningsgrunnlag for politisk ledelse regnes ikke som henførbare i selvkostkalkylen, Administrative ledere som yter tjenester for betalingstjenesten, fordeler denne andelen til betalingstjenesten.

Alternativkostnad/ kalkulasjonsrente: I selvkostkalkylen er kostnadene ikke avhengig av hvilken finansieringsform som velges (bruk av lån eller egenkapital). Kalkulatorisk rentekostnad beregnes for alle anskaffelser av varige driftsmidler, fratrukket anleggsbidrag (netto anleggskost).

Kalkylerente settes lik 5-årig swaprente tillagt 0,5 prosentpoeng.

1.6. Beskrivelse av selvkostområdene i Sande kommune

Sande kommune følger selvkostprinsippet på vann, avløp, renovasjon og avfallstjenester. Andre områder som er finansiert av brukerbetaling er SFO, pleie i institusjon, pleie i hjemmet, byggesaksbehandling, kart og oppmåling. Dette er i tråd med retningslinjene for selvkost.

Ifølge Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester er følgende områder omfattet av ordningen:

- Renovasjon (Lov om vern mot forurensning og om avfall av 13. mars 1981, § 34)
- Vannforsyning (Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012 nr. 12 og forurensningsforskriften av 1. juni 2004)
- Avløpshåndtering (Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012 nr. 12 og forurensningsforskriften av 1. juni 2004)
- Plan- og byggesaksbehandling (Plan og bygningsloven av 27. juni 2008, § 33-1)
- Kart- og delingsforretning (Kart og delingsloven § 5-2)
- Feietjeneste (Brann- og eksplosjonsvernloven av 14. juli 2002, § 28)
- Tømming av slamavskillere (septiktanker), piset osv. (Lov om vern mot forurensning og om avfall av 13. mars 1981, § 26)
- Oppmåling og matrikkelføring (Matrikkelloven av 17. juni 2005, §32)

² KOSTRA: Kommune-Stat-Rapportering

Noteopplysninger i årsregnskapet for 2014 viser selvkostregnskaper vann og avløp, mens de andre områdene nevnt ovenfor er satt opp med regnskapstall ført i kommunens økonomisystem. Regnskap for samtlige tjenesteområder utenom vann og avløp viste underskudd i 2014.

Renovasjonstjenestene er skilt ut i eget selskap og blir ivaretatt av Renovasjonsselskapet for Drammensregionen (RFD IKS). Selvkostprinsippet omfatter kun håndtering av husholdningsavfall. Selvkostregnskapet føres av selskapet, men kommunen har et ansvar for at regelverket for selvkost blir fulgt. Med andre ord må selskapet sette opp den endelige selvkostkalkylen og gi informasjon til kommunen om beregning og oppstilling.³ I uttalelse 2007/002 har NKRFs regnskapskomite gitt uttrykk for at uavhengig av organisasjonsform for selvkostområdet er den enkelte deltakerkommune ansvarlig for at selvkostreglene blir ivaretatt.

Håndteringen av slam ivaretas av Tilsynskontoret for små avløpsanlegg i Drammensregionen, som er et interkommunalt samarbeid mellom 9 kommuner og Lier kommune er vertskommunen for tilsynskontoret.

Selvkostområdene vann og avløp er organisert under kommunalsjef for Tekniske tjenester som egen virksomhet.

Sande kommune har vannforsyning gjennom Blindevannverket IKS. Vannforsyningen leveres fra Seterdammen vannbehandlingsanlegg med Blindevann som kilde.

I kommunens hjemmeside er avløpsområdet beskrevet slik: *«Hovedanlegget for rensing av kloakk er Lersbryggen renseanlegg som er et mekanisk/kjemisk renseanlegg. Anlegget har utslipp til Sandebukta. Avløpet fra Tuft-området ledes til Solumstrand renseanlegg i Drammen. Det er etablert et felles interkommunalt tilsynskontor for små renseanlegg i Lier kommune.»*⁴

³ eInfo 09/23 Renovasjon organisert i interkommunalt selskap og selvkostprinsippet.

⁴ <https://www.sande-ve.kommune.no/Ressurser/TMCore/Emneord/Vann-og-avlop/>

2. METODE

2.1. Gjennomføring av prosjektet

Prosjektet er gjennomført av revisjonens egne ansatte på bakgrunn av kravene som stilles til gjennomføring av forvaltningsrevisjon som prosjekt, jf. RSK001 Standard for forvaltningsrevisjon.

2.2. Metodisk tilnærming

Vi har belyst problemstillingene gjennom samtale og e-postkorrespondanse med kommunens kontaktperson for prosjektet.

Det er foretatt regnskaps- og dokumentanalyse samt benyttet data fra KOSTRA.

Sentrale dokumenter har vært sande kommunes årsregnskaper for 2013 og 2014, årsberetninger, årsbudsjetter, interne regneark med selvkostkalkyler og eksterne regneark fra Momentum Selvkost AS⁵ med selvkostberegninger for 2014.

⁵ Vedlegg 2 – Selskapsinformasjon

3. REVISJONSKRITERIER

Følgende kilder til revisjonskriterier:

- Lov om kommunal vann- og avløpsavgifter
- Forurensningsforskriftens kapittel 16 om vann- og avløpsgebyrer
- KRD H-2140 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester
- KMD H 3/14 Nye retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (gjeldende fra 2015)
- Kommunale regnskapsstandarder om god kommunal regnskapsskikk, herunder KRS nr 6 Noter og årsberetning
- Gebyrforskrift for Sande kommune, lokal forskrift for vann- og avløpsgebyrer av 1. januar 2008, sist endret 9.12.09.
- Interne rutiner/ økonomireglement

Revisjonskriterier er en samlebetegnelse for krav og forventninger som benyttes for å vurdere kommunens virksomhet, økonomi, produktivitet, måloppnåelse osv. Sammenholdt med faktabeskrivelsen danner revisjonskriteriene basis for de analyser og vurderinger som foretas, de konklusjoner som trekkes, og de er et viktig grunnlag for å kunne dokumentere avvik eller svakheter.

Ovennevnte lovverk angir selvkost som øvre lovlige grense for de gebyrer kommunen kan innkreve for områdene vann og avløp.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har utarbeidet «Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester» - Rundskriv H-2140. Bakgrunnen for at departementet ønsket å utgi slike retningslinjer var et behov for å avklare selvkostprinsippet og sikre lik praksis i kommunene. Retningslinjene er ikke en forskrift og således ikke bindende for kommunene. I 2014 har KMD utgitt nye retningslinjer for beregning av selvkost – Rundskriv H 3/14. Retningslinjene er gjort gjeldende fra og med 2015, men kommuner eller selskaper som omfattet av reglene for selvkost kunne legge de nye retningslinjene til grunn for selvkostregnskapet/etterkalkylen også for 2014.

Sande kommunes selvkostberegninger for 2014 er basert på de nye retningslinjene, og selvkostregnskapet er ført av ekstern leverandør, Momentum Selvkost AS (heretter benevnet som MS).

Det er samme hovedprinsipper som tidligere:

- Selvkost er den totale kostnadsøkningen som en kommune/selskap har ved å produsere tjenesten.
- Kommunen/selskapet skal kunne få tilbake de utlegg den opprinnelig hadde ved anskaffelsen, samt bli kompensert for den kapitalen som har blitt bundet opp ved anskaffelsen.
- En generasjon brukere skal ikke subsidiere eller bli subsidiert av neste generasjon.
- Selvkost skal være uavhengig av hvordan anskaffelsene faktisk har blitt finansiert.

De viktigste endringene:

- Beregning av rentekostnaden (kalkylerenten) endres for bedre å samsvare med kommunens faktiske rentebetingelser. Kalkylerenten er nå satt til 5-årig swaprente tillagt 0,5 prosentpoeng.
- Kostnaden ved kjøp av tomt kan inngå i selvkost. Motsatsen er at da må også en eventuell gevinst ved salg inkluderes.
- Retningslinjene er tydeligere på hvor lenge kommunen kan skyve overskudd eller underskudd på selvkosttjenestene foran seg. Disse bør være tilbakeført i løpet av fem år, men det åpnes for unntak fra dette.
- Kommunens plikt til å dokumentere selvkostberegningene er presisert.
- Retningslinjene er bedre tilpasser dagens virkelighet, der tjenestene er skilt ut i egne selskaper. I den nye veilederen legges det opp til at grunnlagsdataene kan hentes fra

selskapets egne regnskaper, og det er presisert at eventuelle selvkostfond kan legges i selskapet, og ikke nødvendigvis må ligge i kommunen.

Henførbare kostnader

Hovedregelen er at direkte kostnader kan alltid henføres til den aktuelle selvkosttjenesten.

Videre gir retningslinjene (H-3/14) gir en opplisting av de mest relevante, henførbare indirekte tjenestene (interntjenester) med en kort beskrivelse av hvilke kostnader som kan henføres samt hvilken fordelingsnøkkel som anbefales brukt. Det er åpnet for å bruke selvkosttjenestens andel av bruttodriftsutgifter dersom kontoplan ikke er detaljert nok eller ønsket fordelingsnøkkel ikke lar seg fremskaffe.

Interntjeneste	Beskrivelse	Eksempel på fordelingsnøkkel
Regnskap	Inngående faktura, leverandørreskontro, internt og eksternt regnskap mv.	Andel bilag, brutto driftsutgifter
Innfordring	Utgående faktura, kundereskontro	Utgående faktura
Lønn	Lønnsutbetalinger, pensjon	Andel ansatte
Revisjon	Revisjon	Brutto driftsutgifter, andel bilag
Personaltjenesten	HR-funksjonen	Andel ansatte
HMS	Bedriftshelsetjeneste, arbeidsmiljøutvalg, vernetjeneste mv.	Andel ansatte eller årsverk
Sentral opplæring	Eksterne kurs og konferanser, kommunens opplæringsenhet mv.	Faktisk bruk av opplæringstjenesten (sekundært etter andel ansatte)
Kantinedrift	Kantine	Andel ansatte som har tilgang til kantinetjenesten
Kopiering og trykktjenester	Drift av kopiering- og trykkeritjenestene dokumenter	Faktisk bruk
IKT-tjenester (drift og opplæring)	Anskaffelse, drift og vedlikehold samt brukerstøtte til fellessystemene (økonomisystemer, inkl. lønns- og personalsystemer, arkivsystemer, og saksbehandlings- og beslutningsstøttesystemer, som i KOSTRA er henført til administrasjonsfunksjonen)	Andel tidsbruk (sekundært andel PC-er/terminaler eller andel årsverk)
Felles post, arkiv - og sentralbord	Drift av felles post-, arkiv- og sentralbordfunksjon (som i KOSTRA er henført til funksjon 120)	Faktisk bruk, så som antall dokumenter eller andel år
Juridisk bistand (kommuneadvokatens kontor)	Kommunens enhet for juridiske tjenester	Faktisk bruk

Kapitalkostnader

Beregning av kapitalkostnader på indirekte tjenester gjøres etter henførbarehet. Kostnader ved bruk av varige driftsmidler som brukerne av betalingstjenester drar nytte av over flere år, fordeles over samme avskrivningsperiode som i årsregnskapet. For tomt, som ikke avskrives i regnskapet, legges det til grunn en avskrivningstid på 50 år. Avskrivninger i selvkostkalkylen er lineære.

Byggelånsrenter på investeringer trekkes ut av anskaffelseskost, og kalkulatorisks rentekostnad beregnes for hvert års investeringer. Ved nye investeringer starter avskrivningene i selvkostkalkylen samtidig med at avskrivningene starter i regnskapet.

Investeringstilskudd/anleggsbidrag fra eksterne (andre enn kommunen) kommer til fradrag fra anskaffelseskost ved fastsettelse av avskrivningsgrunnlag i selvkostkalkylen.

Ved salg av anleggsmidler tillegges differansen mellom anleggsmidlets restverdi og salgssum årets inntekter eller kostnader i selvkostkalkylen. Ved utrangering av anleggsmidler tillegges eventuell restverdi årets kostnader som en nedskrivning i selvkostkalkylen.

Alternativkostnad/ kalkulasjonsrente

Kalkulatorisk rentekostnad beregnes for alle anskaffelser av varige driftsmidler, fratrukket anleggsbidrag (netto anleggskost).

Kalkylerente settes lik 5-årig swaprente tillagt 0,5 prosentpoeng.

Selvkostfond

Overskudd fra selvkostregnskapet skal avsettes til bundet driftsfond (selvkostfond). Et negativt resultat (underskudd) skal motregnes selvkostfondet i den grad det er midler på fondet. Et negativt selvkostresultat (underskudd) kan bare fremføres mot fremtidige overskudd dersom gebyrområdet gjennom lov eller kommunestyrevedtak skal ha full kostnadsdekning. Kommunen kan framføre et overskudd fra selvkosttjenesten til et senere år (innenfor en viss periode). Selvkostfondets funksjon er å håndtere svingninger i inntekter og kostnader mv. slik at gebyrene kan holdes mer stabile.

Hvert selvkostområde skal ha sitt eget selvkostfond, og midler på et fond knyttet til ett gebyrområde kan ikke benyttes (midlertidig) i verken selvkostregnskapet eller årsbudsjettet/årsregnskapet til å finansiere årets underskudd på et annet gebyrområde. Selvkostfondet skal ikke benyttes som finansiering av investeringer.

På avsatte midler til selvkostfond legges det til kalkulatoriske renter som skal reflektere alternativavkastningen brukerne går glipp av ved at midlene er bundet i selvkostfond. Beregningsgrunnlaget vil være gjennomsnittlig beholdning det enkelte år. Selvkostfondets kalkulatoriske renter er lik beregningsgrunnlaget multiplisert med kalkylerenten.

For gebyrtjenester som har lovpålagt eller vedtatt selvkost, må fremførbare underskudd dekkes inn over senere års gebyrer. Inndekkingen bør framvises i etterkalkylen.

Kommunen kan framføre et overskudd fra selvkosttjenesten til et senere år. For å ivareta generasjonsprinsippet⁶ må et positivt selvkostresultat (overskudd) være tilbakeført til brukerne av selvkosttjenesten innen fem år. I praksis vil dette måtte skje gjennom et selvkostfond (bundet driftsfond) dersom regnskapet skal være fullstendig.

Retningslinjene åpner for at kommunen ha en lengre tidsperspektiv enn fem år, men da må kommunen vurdere ut fra lokale forhold om det er faglig grunnlag for å strekke perioden for tilbakeføring av overskudd / inndekning av underskudd over fem år, eller om det vil være mer rimelig å praktisere en kortere tilbakeføringsperiode. Kommunen må i slike tilfeller begrunne og dokumentere sitt valg om den går utover femårsperioden.

⁶ En generasjon brukere skal ikke subsidiere eller bli subsidiert av neste generasjon. Kostnadene ved tjenestene som ytes i dag skal dekkes av de brukerne som drar nytte av tjenesten.

I følge KRDs brev av 06.05.08 skal underskudd fra selvkostregnskapet som ikke kan dekkes ved bruk av selvkostfond, framkomme som en del av kommunens regnskapsmessige merforbruk dersom kommunen i regnskapsåret ikke har andre tilstrekkelige merinntekter. Underskuddet i selvkostregnskapet fremføres til senere år i den forstand at gebyrene kan økes i påfølgende årdisposisjon som reduserer gebyrområdets fremførbare underskudd.

På grunnlag av ovenstående utleder vi følgende revisjonskriterier for undersøkelsen:

- Kommunens administrasjon skal utarbeide forkalkyler for selvkost på vann- og avløpstjenestene.
- Forkalkyler for selvkost på vann- og avløpstjenestene skal legges fram for kommunestyret i forbindelse med rullering av økonomiplanen.
- Som grunnlag for kommunestyrets gebyrvedtak bør forkalkylene inneholde overslag over kommunens antatte gebyrinntekter samt direkte og indirekte kostnader på henholdsvis vann- og avløpssektoren for de nærmeste tre til fem årene.
- Etter utløpet av regnskapsåret skal kommunens administrasjon sette opp etterkalkyler for vann- og avløpstjenestene.
- Etterkalkyler for vann- og avløpstjenestene skal legges fram for kommunestyret sammen med årsregnskapet.
- Kommunens direkte og indirekte kostnader til drift, vedlikehold og kapital som kan henføres til produksjon og levering av vann- og avløpstjenester, skal legges til grunn for beregning av gebyr og innkreves fra tjenestemottakerne.
- Inntekter og kostnader på tjenesteområdene skal rapporteres og følges opp månedlig og rapporteres tertialvis til politisk nivå.
- Overskudd på selvkosttjenestene vann og avløp skal avsettes til bundet fond og brukes til inndekning av evt. underskudd på tjenestene senere år.
- Underskudd på selvkosttjenestene vann og avløp skal inndekkes gjennom økning av brukerbetalingene i den grad det ikke er dekning på bundet fond til formålet.
- Overskudd/Underskudd i selvkosttjenestene bør være tilbakeført/dekt inn som hovedregel innen fem år.
- Kommunen må begrunne og dokumentere for sitt valg om den går utover 5-års perioden.
- Underskudd kan bare fremføres mot fremtidige overskudd dersom gebyrområdet gjennom lov eller kommunestyrevedtak skal ha full kostnadsdekning.
- Selvkostfondet skal ikke benyttes som finansiering av investeringer.
- På avsatte midler til selvkostfond skal det legges til kalkulatoriske renter som skal reflektere alternativavkastningen brukerne går glipp av ved at midlene er bundet i selvkostfond.
- Kalkylerente settes lik 5-årig swaprente tillagt 0,5 prosentpoeng.

Revisjonskriteriene vi har utledet, oppgis i tekstboks innledningsvis i kapitlene de brukes i.

4. FAKTABESKRIVELSE

Dette kapitlet omhandler faktabeskrivelser av selvkostberegningene vedrørende vann og avløp sett i lys av problemstillingene.

4.1. Hvordan er gebyrregulativene for tjenestene utformet?

Revisjonskriterier for utforming av gebyrregulativene:

- Kommunens administrasjon skal utarbeide forkalkyler for selvkost på vann- og avløpstjenestene.
- Som grunnlag for kommunestyrets gebyrvedtak bør forkalkylene inneholde overslag over kommunens antatte gebyrinntekter samt direkte og indirekte kostnader på henholdsvis vann- og avløpssektoren for de nærmeste tre til fem årene.

Sande kommune følger prinsippet om 100 % kostnadsdekning på vann og avløp. Innenfor rammene som loven og forskriftene setter, står kommunen fritt til å utarbeide regler om beregning av vann- og avløpsgebyrene. Kommunen er ikke pålagt full kostnadsdekning gjennom disse gebyrene, men intensjonen er at brukerne av tjenestene i kommunen fullt ut skal dekke alle direkte/indirekte kostnader i forbindelse med kommunale vann- og avløpsanlegg. Sande kommune har en egen gebyrforskrift som tar for seg hvordan årsgebyrene for vann og avløp skal fastsettes⁷.

Tallene i budsjettet er grunnlaget for beregningsgrunnlag og gebyrregulativ. Beregningene inneholder et overslag over kommunens kostnader til investeringer, drift og vedlikehold på de respektive VA-områder (vann og avløp). Kommunens kostnader sammenholdes med gebyrinntektene til de forskjellige tjenestene, og på denne måten fremkommer dekningsprosent. I dette arbeidet benyttes "Veiledende retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester" utgitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Gebyrregulativet for avløp 2014 ble vedtatt i kommunestyret 04.12.2013, sak 70/2013. Det er egne gebyrregulativer for tjenesteområdene vann og avløp, som er basert på rådmannens budsjettforslag for beregning av kommunaltekniske gebyrsatser for 2014. Samlede kostnader innenfor fagområdet investeringer, drift og vedlikehold er lagt til grunn for beregningen. Det ble ingen endring på årsgebyr avløp som følge av et forventet aktivitetsnivå på nybygging og tilknytning til eksisterende boliger/hytter på nivå med 2013. På denne måten opprettholdes økte inntekter i form av tilknytningsgebyrer avløp og økning i antall årsgebyrer avløp. Dette er dermed grunnlaget for at årsgebyr innen avløp kan beholdes uendret fra 2013. I økonomiplanperioden 2014 – 2017 er det imidlertid tatt høyde for store investeringsbehov som følge av planlagte investeringer, noe som også er hensyntatt i de senere års gebyrberegninger og med avsetning til selvkostfond.

Gebyrregulativet for vann 2014 ble vedtatt i kommunestyret 04.12.2013, sak 69/2013. Det legges de samme forutsetninger til grunn ved fastsettelse av årsgebyr vann som for avløp. Ved å bruke kr 274 000 av fond kan gebyrnivået forbli uendret også for vann. Årsgebyret på vann har vært uendret siden 2010 (ikke tillagt prisstigning). I økonomiplanen for 2014 – 2017 er det avsatt midler til en mulig investering i høydebasseng og fargefjerningsanlegg med ca. 15 mill. kroner i perioden 2015 – 2017. Sammen med Svelvik er kommunens vannforsyning i dag gjennom Blindevannverket IKS.

Kommunen har i beregningsgrunnlaget for 2014 varslet og tatt høyde for at det kan komme store investeringer som følge av at fargetallet i rentvannet fra Seterdammen har i de siste årene ligget nær grenseverdien i drikkevannsforskriften. Videre står det at *«kommunen følger med trenden med*

⁷ Gebyrforskrift – Lokal forskrift for vann- og avløpsgebyrer av 1.1.2008.

fargetalløkning, slik at behovet for bygging av høydebasseng og fargefjerningsanlegg på Seterdammen vannbehandlingsanlegg blir vurdert løpende.» I tillegg til Blindevann, er Røysjø også en kommunal kilde til vann.

Kommunen har beregnet 50 tilknytningsgebyrer i 2014 som omfatter både nye boliger eks. boliger/hytter som ønsker eller blir pålagt tilknytning til kommunalt vann.

Under avsnittet «Rådmannens vurdering» i beregningsgrunnlaget/saksfremlegget ved behandling av årsgebyrene for 2014, er det gitt uttrykk for at kommunen har planer om å føre alt avløp fra Sande til Holmestrand renseanlegg, og som følge av det har kommunen varslet store investeringsbehov innen avløpssektoren i økonomiplanen for 2014-2017. Kommunen har avsatt midler til selvkostfond de siste årene for å imøtekomme de økte kostnadene på avløpssektoren som de økte investeringene medføre.

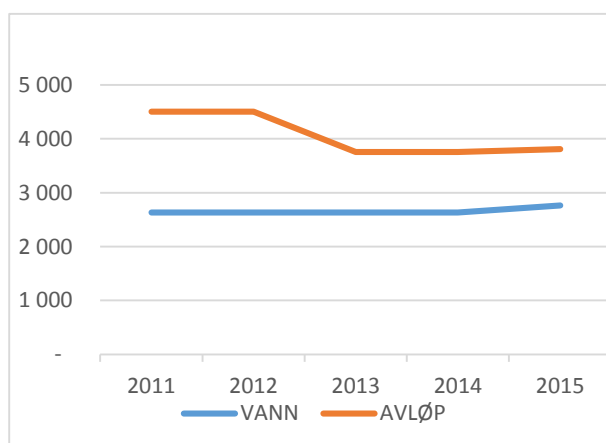
Det er anslått 75 tilknytningsgebyrer i beregningene av avløpsgebyrene for 2014. Tilknytningene omfatter både nye boliger og eks. boliger/hytter som ønsker, eller blir pålagt tilknytning til kommunalt avløp.

Gebyrtsatser for vann og avløp for 2014 vedtatt av kommunestyret følger som vedlegg til rapporten⁸ Årsavgiften er basert på faktisk forbruk og en fast del både for vann og avløp for de som har vannmålere.

Utvikling i gebyrene de siste 4 årene

	2012	2013	2014	2015
Årsgebyr for vannforsyning	2 635	2 635	2 635	2 765
Årsgebyr for avløpstjenesten	4 505	3 755	3 755	3 806
Tilknytningsgebyr - én sats pr. boenhet	20 000	20 000	20 000	20 000
Årsgebyr for septiktømming	1 600	2 218	2 291	..
Årsgebyr for avfallstjenesten	2 676	2 355	2 355	2 379

Kostra-tall per 26.06.2015.

Gebyrene har holdt seg forholdsvis stabile de siste årene. Ifølge kommunens sentrale dokumenter skyldes dette forsinkelser i store utbyggingsprosjekter i kommunen, spesielt innen avløpssektoren. Vi ser en svak økning i gebyrene fra 2014. Dette er i tråd med kommunens budsjett for økonomiplanperioden 2014-2017.

	Sande	Kostra-gr.10	Vestfold	Landet u/Oslo	Landet
Vann *	2 765	3 218	2 767	3 317	3 313
Avløp *		3 958			

⁸ Vedlegg 3 – Vedtatte gebyrsatser for vann og avløp 2014

	3 806		3 704	3 655	3 652
--	-------	--	-------	-------	-------

Kostra-tall per 26.06.2015

Kostra-tall viser at nivået på gebyrene for 2015 ligger noe lavere enn sammenliknbare kommuner⁹. Gebyr for avløp ligger noe høyere i forhold til gjennomsnittet for Vestfold og landet for øvrig.

Både på vannforsyning og avløpshåndtering bør brukerne av tjenesten bære kostnadene forbundet med tjenestene, men kommunen er imidlertid ikke pålagt full kostnadsdekning.¹⁰ Sande kommune har vedtatt 100 % kostnadsdekning på vann- og avløpsområdet. (Kommunestyret vedtar det hvert år i forbindelse med behandling av gebyrene).

4.2. Hvordan håndteres selvkosttjenestene?

Revisjonskriterier for håndtering av selvkost:

- Etter utløpet av regnskapsåret skal kommunens administrasjon sette opp etterkalkyler for vann- og avløpstjenestene.
- Kommunens direkte og indirekte kostnader til drift, vedlikehold og kapital som kan henføres til produksjon og levering av vann- og avløpstjenester, skal legges til grunn for beregning av gebyr og innkreves fra tjenestemottakerne.
- Kalkylerente settes lik 5-årig swaprente tillagt 0,5 prosentpoeng.

4.2.1. **Blir alle henførbare kostnader belastet?**

Henførbare kostnader i selvkostregnskapet kan defineres som alle kostnader, direkte og indirekte, som knytter seg til den samlede produksjonen av den aktuelle varen eller tjenesten.

Direkte kostnader er som nevnt i kap. 1.5 definert som arbeid, varer og tjenester som anvendes for å yte tjenesten. I kommunens regnskap er kostnader knyttet til tjenesteområdet vann, ført på kostrafunksjonene 3400 Produksjon av vann og 3450 Distribusjon av vann. For tjenesteområdet avløp er funksjonene 3500 Avløpsrensing og funksjon 3530 Innsamling avløpsvann benyttet. Videre er det tatt med kostnader på funksjonene 3450, 3500 og 3530 på ansvar 1005, som viser andelen drift vann og avløp på informasjonsavdelingen, samt funksjonene 3450, 3500 og 3530 på ansvar 5300 for andelen drift av fellesbygg på tjenesteområdene vann og avløp.

Forkalkyler

Kommunen har utarbeidet beregningsgrunnlag/forkalkyle for selvkostområdene vann og avløp for året 2014. Kostnadene i kalkylen baserer seg på fjorårets regnskap for samme periode, regnskapet for hele fjoråret, budsjettet for inneværende år, regnskap hittil i inneværende år og gir sammen med inntektene grunnlaget for fastsetting av kommende års gebyrer. I den forbindelse tas det også hensyn til eventuelle endringer man vet om for påfølgende år. Dette kan for eksempel være forventede endringer i antall årsverk som jobber med ett eller flere gebyrområder, eller at det har påløpt ekstraordinære kostnader i inneværende år som man ikke forventer vil gjenta seg neste år.

Når gebyrgrunnlaget for neste år er bestemt, tas det utgangspunkt i dette for å bestemme neste års gebyrsatser. Kommunens gebyrregulativ for vann og avløp, med antall abonnenter og prissatser for

⁹ Vedlegg 1 – Oversikt over KOSTRA kommunegruppe 10 – EKG 10

hver enkelt vare, ligger inne i selvkostmodellen til MS. Modellen tar utgangspunkt i gebyrgrunnlaget, hensyntar nødvendig bruk/inndekning av selvkostfond/fremførbare underskudd, og bestemmer deretter passende gebyrsatser for neste år. For årsgebyrene er satsene delt opp i en fast del og i en variabel del.

Tabellen nedenfor viser hovedpostene i forkalkylen for 2014:

Forkalkyle 2014

	Vann	Avløp
Gebyrinntekter	8 221 750	12 411 625
Renter på selvkostfond	70 826	251 845
Øvrige inntekter	355 000	110 000
Sum inntekter	8 647 576	12 773 470
Driftsutgifter	5 471 402	7 651 572
Kapitalkostnader	3 073 610	4 600 757
Indirekte kostnader	376 301	463 725
Sum utgifter	8 921 313	12 716 054
Resultat	-273 737	57 416

Tallene i forkalkylen for 2014 er basert på kommunens regnskap og selvkostregnskapet for 2012, forkalkylen for 2013, og er ført i et egenprodusert regneark.

Det vises til kapittel 3 for oversikt over indirekte kostnader. Kommunen har benyttet Statskonsults utarbeidelse av «Normtall for personalavhengige kostnader» for å fordele fellesutgifter detaljert per ansatt i kommunen. Det er beregnet et gjennomsnitt, og på dette grunnlag fastsatt en prosentsats som ganges med brutto årslønn.

I følge beregningsgrunnlaget for 2014 er det tatt med utgifter til fasttelefon, kontormateriell, porto/frakt, leie/leasing kopimaskin, annonser/kunngjøringer- fordelt på ansvar 1005 Informasjonsavdeling.

Dette har blitt endret etter at MS overtok føringen, og vi ser av forkalkylen for 2015 som ble vedtatt av kommunestyre den 12. desember 2014, at utgifter til drift av fasttelefon, kontorrekvisita, porto/frakt, leie/leasing kopimaskin og lønn til økonomimedarbeider Vann og Avløp blir ført på ansvar 1004 driftsstøtte. Revisjon ligger på ansvar 6101 og tjeneste 1100. Dette vil være en del av driftsutgiftene på avløp og vann.

Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunaltekniske bygg (pumpestasjoner vann og avløp og renseanlegg) vil også være en del av driftsutgiftene på tjenesteområdene vann og avløp. Disse er ført på tjenester 1210 og ansvar 5300.

Etterkalkyler

Som nevnt i kapittel 3 har Sande kommune satt ut regnskapsføringen av selvkostregnskapene for vann og avløp til MS fra og med 1. januar 2015. Sande kommune jobber tett sammen med MS i arbeidet med budsjett og etterkalkyle for selvkostområdene.

Når årsregnskapet avsluttes settes det opp etterkalkyler etter samme modell som forkalkylen. Med dette følger at indirekte kostnader beregnes ut ifra fastsatte fordelingsnøkler og kalkulatoriske kapitalkostnader (beregningene gjennomgås nærmere senere i rapporten). Til slutt foretas avsetning til eller bruk av bundne fond.

Ved beregning av etterkalkylen arrangeres det et heldagsmøte med kommunen og MS. Regnskapet gjennomgås i detalj for å spesifisere gebyrgrunnlaget for fjoråret. Denne gjennomgangen inkluderer kartlegging av både direkte og indirekte kostnader. De relevante indirekte kostnadene fordeles ut på hvert enkelt gebyrområde ved hjelp av hensiktsmessige fordelingsnøkler. Disse nøklene skal gi et best mulig bilde av ressursbruken på de ulike selvkosttjenestene.

Ved vurderingen av hva som er relevante kostnader å henføre til selvkostområdene, legges kommunal- og moderniseringsdepartementets Retningslinjer for beregning av selvkost (H/3-14) til grunn. Årets selvkostresultat, og videre utgående saldo på selvkostfond, beregnes ved å trekke gebyrgrunnlaget fra årsinntekten.

Oversiktene nedenfor viser hovedpostene i selvkostregnskapene for årene 2013 og 2014:

Etterkalkyle vann		
	2013	2014
Gebyrinntekter	8 065 495	7 869 924
Øvrige inntekter	606 054	829 989
Driftsinntekter	8 671 549	8 699 913
Driftsutgifter	5 541 950	5 410 305
Kapitalkostnader	2 946 562	3 198 545
Indirekte kostnader	278 915	385 621
Sum driftsutgifter	8 767 426	8 994 471
Kalkulatorisk rente selvkostfond	-	71 319
Andre utgifter/inntekter	-94 750	71 319
Resultat	-1 127	-294 558
Selvkostfond 01.01	2 809 547	2 808 420
-/+ Bruk av/avsetninger til selvkostfond	-1 127	-294 558
Selvkostfond 31.12	2 808 420	2 585 181

Etterkalkyle avløp		
	2013	2014
Gebyrinntekter	12 290 189	12 920 025
Øvrige inntekter	158 060	276 488
Driftsinntekter	12 448 249	13 196 153
Driftsutgifter	7 944 549	7 845 675
Kapitalkostnader	4 069 092	4 656 983
Indirekte kostnader	352 171	496 900
Sum driftsutgifter	12 365 812	12 999 558
Kalkulatorisk rente selvkostfond	-	279 266
Andre utgifter/inntekter	-176 253	279 266
Resultat	258 690	196 955
Selvkostfond 01.01	10 063 216	10 321 906
-/+ Bruk av/avsetninger til selvkostfond	258 690	196 955
Selvkostfond 31.12	10 321 906	10 798 128

Selvkostregnskapet for vann-sektoren viste et underskudd på kr 294 558, mens regnskapet for avløpssektoren viste et overskudd på kr 196 955 ved utgangen av 2014. Driftsinntekter i begge regnskapene har gått noe opp fra 2013, med 0,3 % for vann og 6 % for avløp. Driftsutgifter hadde en økning på henholdsvis 2,6 % og 5,1 %.

Regnskapstall for tjenesteområdene vann og avløp er importert som grunnlagsdata av MS, og alle beregninger blir gjort i utgangspunkt i disse. Gjennomgang av regnskapstall viser ingen avvik. Direkte kostnader for 2014 er dermed kontrollert, og funnet i orden.

Sande kommune har i samråd med MS ved etterkalkylen for 2014 gjort en ny vurdering av de indirekte kostnadene i forbindelse med VA-området. De interntjenestene som ble vurdert som relevante for selvkost, ble fordelt med objektive nøkler ut ifra den andelen av kostnadene kommunen mente var relevant.

Alle indirekte kostnader som kommunen har vurdert som relevante, er dokumenterte i Sande kommunes selvkostmodell. Her gis det fullstendig oversikt over alle fordelte indirekte kostnader, med spesifikke beløp ned på hvert enkelt gebyrområde.

Viser til oversikten på kapittel 3 om henførbare kostnader, hvor kostnader som knytter seg til seksjonene opplæring, kantinedrift og juridisk bistand er tatt med som mulige henførbare kostnader. Disse er utelatt fra selvkostregnskapet for 2014, og dette er begrunnet med at de er vurdert til ikke å være relevante i regnskapsåret 2014. Dette kan for eksempel skyldes at sentral opplæring som ble gitt i 2014 er vurdert som ikke relevant for selvkostområdene. Når det gjelder kantinedriften på Sande rådhus er den basert på «selvkostmodellen» ved at prisen på varene ansatte betaler av egne penger er satt på et nivå som dekker inn alle kostnader til matvarer og driften for øvrig. Kommunen har vurdert dette som ikke aktuelt å ta inn i selvkostberegning for VA- tjenestene.

Kostnader til juridisk bistand vurderes fra år til år, da dette ifølge kommunen er tjenester som vann- og avløpsavdelingen må kjøpe i større omfang enn tidligere. Sande kommune er med i samarbeidet om Kommuneadvokaten i Drammensregionen.

Kalkulasjonsrente

I forkalkylen for 2014 er det benyttet en alternativkostnad på 2,5 % som er i henhold til gjeldende retningslinjer¹¹.

Når det gjelder etterkalkylen, er det i beregningene benyttet en alternativkostnaden / kalkulasjonsrente lik 5 årig swaprente (gjennomsnittlig nivå) med et tillegg av 0,5 %, det vil si 2,68 %. Dette i tråd med de nye retningslinjene som ble gjeldende fra 2015.¹²

Kapitalkostnader

Forkalkylene og etterberegningene for 2014 er gjennomgått med hensyn til kapitalkostnader.

Oppsummert viste gjennomgangen følgende:

- Kommunen har benyttet lineær avskrivning og avskrivningstidene var 20 år for tekniske anlegg innenfor VA-området, renseanlegg, punpestasjoner m.m. og 40 år for ledningsnett innenfor VA-området. Transportmidler avskrives over 10 år¹³.

¹¹ H- 2140 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester, Kommunal- og regionaldepartementet, januar 2003

¹² H-3/14 § 6.5.1.

¹³ Forskrift om årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner, § 8.

- I henhold til retningslinjene er nyinvesteringer foretatt i 2014 ikke inkludert i avskrivningsgrunnlaget for 2014. Fjorårets investeringer er avskrevet etter avskrivningsplanen.
- Sande kommune har ikke solgt anleggsmidler knyttet til selvkostområdene i 2014.
- Det har blitt beregnet renter av restverdier på driftsmidlene, og kalkulasjonsrentesatsen som ble benyttet var 2,5 % i forkalkylen og 2,68 % i etterkalkylen.
- I 2014 har kommunen mottatt 554 428 kroner som statstilskudd. Dette er kommet til fradrag fra avskrivningsgrunnlaget for den aktuelle investeringen.

4.2.2. *Bli kostnader som ikke er henførbare belastet?*

Kostnader knyttet til administrativ (strategisk) ledelse og utarbeidelse av beslutningsgrunnlag for strategisk ledelse regnes ikke som henførbare kostnader i Retningslinjene for beregning av selvkost (H-3/14). Kostnader til administrativ ledelse skal bare fordeles dersom de har direkte relevans for ett eller flere av selvkostområdene. Dette kan for eksempel være dersom en administrativ leder har jobbet tett opp imot selvkostområdene i det aktuelle regnskapsåret. Dette var ikke tilfelle i 2014. I etterkalkylen for 2014 er det ikke tatt inn kostnader tilknyttet administrativ ledelse.

Gjennomgangen har heller ikke avdekket andre kostnader enn de henførbare kostnadene listet opp i retningslinjene, jmfør oversikt i kapittel 3.

4.2.3. *Bli gebyrene (brukerbetalingene) beregnet i tråd med lover og regler?*

Vi viser til faktabeskrivelsene og vurderingene i kapittel 4.1 og 4.2.1. Kommunen vedtar hvert år 100 % kostnadsdekning på selvkostområdet vann og avløp, det vil si at brukerne skal dekke alle kostnader forbundet med produksjonen av tjenestene på disse områdene. For 2014 er dette vedtatt i behandlingen av gebyrregulativet for 2014 i møte 4. desember 2013.

Brukerbetalinger / kommunale gebyrer for vann og avløp fastsettes med utgangspunkt i beregningene i forkalkylen. I forkalkylen for 2014 var det budsjettert med et kr 7 090 000 i årsgebyr og kr 1 000 000 i tilknytningsgebyrer på vannsektoren. For avløpssektoren viste budsjettet kr 10 630 000 i årsgebyr og kr 1 500 000 i tilknytningsgebyrer. Beregningen gir en dekningsgrad på 100 %.

4.3. Hvordan blir selvkostfondene for tjenestene håndtert?

Revisjonskriterier for håndtering av selvkostfondene:

- Overskudd på selvkosttjenestene vann og avløp skal avsettes til bundet fond og brukes til inndekning av evt. underskudd på tjenestene senere år.
- Underskudd på selvkosttjenestene vann og avløp skal inndekkes gjennom økning av brukerbetalinger i den grad det ikke er dekning på bundet fond til formålet.
- Overskudd/underskudd i selvkosttjenestene bør være tilbakeført/dekket inn som hovedregel innen fem år.
- Kommunen må begrunne og dokumentere for sitt valg om den går utover 5-års perioden.
- Underskudd kan bare fremføres mot fremtidige overskudd dersom gebyrområdet gjennom lov eller kommunestyrevedtak skal ha full kostnadsdekning.
- Selvkostfondet skal ikke benyttes som finansiering av investeringer.

- På avsatte midler til selvkostfond skal det legges til kalkulatoriske renter som skal reflektere alternativavkastningen brukerne går glipp av ved at midlene er bundet i selvkostfond.

Sande kommune har egne bundne driftsfond (selvkostfond) for vann- og avløpssektoren. Selvkostfond for avløpssektoren hadde ved utgangen 2014 en saldo på omtrent 10,8 mill. kroner og saldoen på selvkostfondet for vannsektoren var på omtrent 2,6 mill. kroner. Saldoene på disse fondene samsvarer med det som fremgår av kommunens regnskap.

Overskuddet i selvkostregnskapet for avløp er avsatt til selvkostfondet for avløp, og underskuddet i selvkostregnskapet for vann er dekt inn fra selvkostfondet for vann. Som tidligere omtalt, har kommunen vedtatt full kostnadsdekning på begge tjenesteområdene som er en forutsetning for at underskudd kan fremføres mot fremtidige overskudd.

Selvkostfondet er renteberegnet med en kalkylerente på 2,68 %, og rentene er lagt til selvkostfondene, jmf. oversikt over selvkostregnskapene for VA-området vist i kapittel 4.2.1.

Sande kommune hadde ved utgangen av 2014 4,7 mill. kroner i selvkostfond som er eldre enn 5 år. Beløpet består av 1 228 626 kroner på vannfondet og 3 656 031 kroner på avløpsfondet. Dette har revisjonen påpekt i revisjonsberetningen for 2014.

Kommunen opplyser at for å unngå store svingninger i gebyrene fra år til år, har de valgt å justere gebyrene minimalt for 2015. De varslede store investeringsprosjektene som har vært forsinket i noen år har kommet i gang i 2015, og vil påvirke senere års gebyrberegninger. I saksfremlegget for fastsettelse av gebyrer for avløp gebyrregulativet har rådmannen uttalt: *«Med bakgrunn i planer om å føre alt avløp fra Sande til Holmestrand renseanlegg og kostnadene dette vil medføre, er det i økonomiplanen for 2014-2017 varslet store investeringsbehov innen avløpssektoren. De store fremtidige investeringsbehovene har vært kjent og blitt tatt hensyn til gebyrberegningene de siste årene. Det er derfor avsatt midler til selvkostfond de siste årene for å ta høyde for de økte kostnadene på avløpssektoren som de økte investeringene innebærer.»*

4.4. Har kommunen en tilfredsstillende oppfølging av selvkost?

Revisjonskriterier for oppfølging av selvkost:

- Inntekter og kostnader på tjenesteområdene skal rapporteres og følges opp månedlig og rapporteres tertialvis til politisk nivå.

I måneds- og tertialrapporteringene følges kostnader (drift/investering) og inntekter opp, samt at utviklingen følges i forhold til overskudd / underskudd som kommenteres skriftlig ved avvik. Rapporteringene utføres i Agresso og sendes kommunalsjef for godkjenning. Rapporteringsrutiner blir nærmere omtalt i neste kapittel.

Kommunen opplyser at i forbindelse med budsjettarbeidet gjennomføres det et heldagsmøte med kommunen og MS. Regnskapet og budsjettet analyseres, med mål om å lage en best mulig prognose for resultatet for inneværende år. I arbeidet sees det både på budsjettet for inneværende år, regnskap hittil i inneværende år, fjorårets regnskap for samme periode, og regnskapet for hele fjoråret. Når prognosen for årets resultat er på plass, tas det utgangspunkt i dette ved kalkulasjonen av neste års gebyrgrunnlag. I den forbindelse tas det også hensyn til eventuelle kjente endringer for påfølgende år. Dette kan for eksempel være forventede endringer i antall årsverk som jobber med ett eller flere

gebyrområder, eller at det har påløpt ekstraordinære kostnader i inneværende år som man ikke forventer vil gjenta seg neste år.

Når gebyrgrunnlaget for neste år er bestemt, tas det utgangspunkt i dette for å bestemme neste års gebyrsatser. Kommunens gebyrregulativ for vann og avløp, med antall abonnenter og prissatser for hver enkelt vare, ligger inne i selvkostmodellen. Modellen tar utgangspunkt i gebyrgrunnlaget, hensyntar nødvendig bruk/inndekning av selvkostfond/fremførbare underskudd, og bestemmer deretter passende gebyrsatser for neste år.

Avslutningsvis blir detaljbudsjettet langt inn i Agresso og det blir skrevet saksframlegg pr. gebyrområde for behandling i hovedutvalg for næring, miljø og kommunalteknikk, formannskap og kommunestyre. Endring i priser blir annonsert i aviser og Norsk Lovtidende.

For 2015 er det i tillegg avtalt at Sande kommune skal sende et oppdatert regnskap til MS i begynnelsen av november, slik at det kan gjennomføres en ekstra kvalitetskontroll av hvordan kommunen ligger an i forhold til den prognosen som ble utarbeidet i september. Dette gjøres for å fange opp eventuelle avvik, slik at det kan gjøres nødvendige tilpasninger i gebyrsatsene.

4.5. Hvordan blir rapportering av selvkost håndtert?

Revisjonskriterier for rapportering av selvkost:

- Forkalkyler for selvkost på vann- og avløpstjenestene skal legges fram for kommunestyret i forbindelse med rullering av økonomiplanen.
- Etterkalkyler for vann- og avløpstjenester skal legges fram for kommunestyret sammen med årsregnskapet.

I Sande kommune er det månedsrapportering og tertialrapportering. Det betyr fortløpende oppfølging av kostnader (drift/investering), inntekter og at utviklingen følges i forhold til overskudd / underskudd som kommenteres skriftlig ved avvik. Rapporteringene utføres i Agresso og sendes kommunalsjef for godkjenning. Tertialrapportene går til orientering i hovedutvalg for næring, miljø og kommunalteknikk og behandles i formannskap og kommunestyre. Det er hovedsakelig endringer i forutsetninger, spesielt knyttet til store investeringsprosjekter, som omtales i tertialrapportene. Kommunen har ikke hatt praksis for å endre gebyrsatsene midt i året, men satsene vedtas årlig ved budsjettbehandling og avsetning/bruk av fond i forbindelse ved regnskapsavslutning.

Forkalkyler for selvkosttjenestene vann og avløp legges frem for kommunestyret i forbindelse med behandling av økonomiplanen og budsjettet for kommende år. Forkalkyler for 2014 er behandlet av kommunestyre i møte 4. desember 2013 i sakene om fastsettelse av gebyrer for vann (69/13) og avløp (70/13).

Etterkalkyler legges frem for kommunestyret sammen med årsregnskapet som en noteopplysning i årsregnskapet. Etterkalkyler for 2014 er behandlet i kommunestyret 29. april 2015 i sak 28/15. Årsregnskapet for 2014 inneholder opplysninger om beregninger knyttet til gebyrfinansierte selvkosttjenester i note 12 (øvrige noter).

4.6. Andre forhold

Ifølge opplysninger fra kontaktpersonen har det forekommet flere nye tilknytninger av hytter i 2015, som har medført større gebyrinntekter enn forventet. For at selvkostfondene ikke skal fortsette å bygge seg opp, vil kommunen i gebyrforslaget for 2016 foreslå at det ikke faktureres fastledd for vann og avløp i 2016.

5. VURDERINGER OG KONKLUSJONER

Dette kapitlet omhandler våre vurderinger og konklusjoner av problemstillingene knyttet opp mot revisjonskriteriene listet opp i kapittel 3 og i farget teksboks under hvert delkapittel.

5.1 Hvordan er gebyrregulativene for tjenestene utformet?

Revisjonskriterier for utforming av gebyrregulativene:

- Kommunens administrasjon skal utarbeide forkalkyler for selvkost på vann- og avløpstjenestene.
- Som grunnlag for kommunestyrets gebyrvedtak bør forkalkylene inneholde overslag over kommunens antatte gebyrinntekter samt direkte og indirekte kostnader på henholdsvis vann- og avløpssektoren for de nærmeste tre til fem årene.

Kommunen har utarbeidet forkalkyle for selvkost for vann- og avløpstjenestene som er fremlagt for kommunestyret til behandling i forbindelse med rullering av økonomiplanen i henholdsvis sak 69/13 og 70/13. Saksfremstillingen om fastsettelse av gebyrer for 2014 vurderes å være mangelfull, da det ikke fremkommer overslag over kommunens antatte gebyrinntekter samt direkte og indirekte kostnader de nærmeste tre til fem årene. Vi ser av oppdaterte opplysninger mottatt fra kommunen at dette vil bli presentert i budsjettnotatet som MS utarbeider for kommunen hvert år fremover og vil legges som vedlegg til de politiske sakene som gjelder årsgebyr vann og avløp.

I forbindelse med fastsettelse av tilsvarende gebyrer for 2015 registrerer vi at saken er vedlagt budsjett rapport fra MS som viser gebyrsatser, driftsutgifter, kapitalkostnader, indirekte kostnader, gebyrinntekter, øvrige inntekter og fond for hele økonomiplanperioden.

5.2. Hvordan håndteres selvkost?

Revisjonskriterier for håndtering av selvkost:

- Etter utløpet av regnskapsåret skal kommunens administrasjon sette opp etterkalkyler for vann- og avløpstjenestene.
- Kommunens direkte og indirekte kostnader til drift, vedlikehold og kapital som kan henføres til produksjon og levering av vann- og avløpstjenester, skal legges til grunn for beregning av gebyr og innkreves fra tjenestemottakerne.
- Kalkylerente settes lik 5-årig swaprente tillagt 0,5 prosentpoeng.

Kommunens administrasjon har satt opp etterkalkyle for vann- og avløpstjenesten som er behandlet i sak 28/15, årsregnskapet, i kommunestyret.

5.2.1 Blir alle henførbare kostnader belastet?

Vi har kontrollert at alle direkte kostnader er belastet selvkostregnskapet, da tallene fra regnskapssystemet på de aktuelle funksjonene er importert med riktige verdier til selvkostmodellen. Indirekte kostnader er henførbare når interntjenesten bidrar til å skape en helhetlig tjeneste for brukerne. Kommunen har hatt en gjennomgang av de indirekte kostnadene og tatt med de kostnadene som er relevante i denne sammenheng. Fordelingsnøkklene som er benyttet er basert på

de anbefalte fordelingsnøkklene etter retningslinjene for beregning av selvkost (H-3/14). Det er gjort tilpasninger for å reflektere den reelle ressursbruken i Sande kommune i 2014.

Etter vår vurdering har kommunen foretatt en tilfredsstillende vurdering og tatt med de henførbare kostnadene i samsvar med gjeldende retningslinjene.

5.2.2 Blir kostnader som ikke er henførbare belastet?

Kommunen har hatt en grundig gjennomgang av hvilke kostnader som er henførbare og hvilke kostnader som ikke er henførbare. Våre kontroller har ikke avdekket at det er tatt inn kostnader i selvkostregnskapet som ikke er henførbare i henhold til retningslinjene.

5.2.3 Blir brukerbetaling (gebyrer) beregnet i tråd med lover og regler?

Gebyrberegningene i forkalkyler vurderes å være i tråd med de gjeldende retningslinjer.

Etterkalkyler for 2012 som gebyrberegningene for 2014 tar utgangspunkt i, er kontrollert i forbindelse med revisjon av Årsregnskapet 2012. Revisjonen har ikke avdekket vesentlige feil eller avvik ved gjennomgangen.

Vi vurderer det som positivt at kommunen har tatt i bruk elektronisk verktøy (MS) fra og med 2015, og tilsynelatende har et tett samarbeid med leverandøren av verktøyet.

5.3 Hvordan blir selvkostfondene for tjenestene håndert?

Revisjonskriterier for håndtering av selvkostfondene:

- Overskudd på selvkosttjenestene vann og avløp skal avsettes til bundet fond og brukes til inndekning av evt. underskudd på tjenestene senere år.
- Underskudd på selvkosttjenestene vann og avløp skal inndeckes gjennom økning av brukerbetaling i den grad det ikke er dekning på bundet fond til formålet.
- Overskudd/underskudd i selvkosttjenestene bør være tilbakeført/dekt inn som hovedregel innen fem år.
- Kommunen må begrunne og dokumentere for sitt valg om den går utover 5-års perioden.
- Underskudd kan bare fremføres mot fremtidige overskudd dersom gebyrområdet gjennom lov eller kommunestyrevedtak skal ha full kostnadsdekning.
- Selvkostfondet skal ikke benyttes som finansiering av investeringer.
- På avsatte midler til selvkostfond skal det legges til kalkulatoriske renter som skal reflektere alternativavkastningen brukerne går glipp av ved at midlene er bundet i selvkostfond.

Sande kommune håndterer selvkost i henhold til retningslinjene. Kommunen beregner kalkulatoriske renter i henhold til retningslinjene og benytter den rentesats som er anbefalt. Våre undersøkelser viser at selvkostfondet ikke er brukt som finansiering av investeringer i tråd med regelverket.

Som nevnt i kapitlet 4.3 hadde Sande kommune ved utgangen av 2014, 4,7 mill. kroner i selvkostfond som burde vært brukt innen 2009. Vi vurderer at kommunen i henhold til

retningslinjene har foretatt en vurdering og dokumentert for valget om bruk av selvkostfondene utover 5-års perioden i saksfremlegget for gebyrfastsettelsen (sak 70/13).

5.4 Har kommunen en tilfredstillende oppfølging av selvkost?

Revisjonskriterier for oppfølging av selvkost:

- Inntekter og kostnader på tjenesteområdene skal rapporteres og følges opp månedlig og rapporteres tertialvis til politisk nivå.

I Sande kommune er det rapportering per måned og per tertial på inntekter og kostnader. Det er vår oppfatning at kommunen har en tilfredsstillende oppfølging av selvkosttjenester innen vann og avløp.

5.5 Hvordan blir rapportering av selvkosttjenestene håndtert?

Revisjonskriterier for rapportering av selvkost:

- Forkalkyler for selvkost på vann- og avløpstjenestene skal legges fram for kommunestyret i forbindelse med rullering av økonomiplanen.
- Etterkalkyler for vann- og avløpstjenester skal legges fram for kommunestyret sammen med årsregnskapet.

Forkalkyler for 2014 er behandlet av kommunestyre i møte 4. desember 2013 i sakene om fastsettelse av gebyrer for vann (69/13) og avløp (70/13).

Etterkalkyler for 2014 er behandlet i kommunestyret 29. april 2015 i sak 28/15. Årsregnskapet for 2014 inneholder opplysninger om beregninger knyttet til gebyrfinansierte selvkosttjenester i note 12 (øvrige noter).

Forkalkyler og etterkalkyler legges fram for kommunestyret henholdsvis i forbindelse med behandling av økonomiplanen og årsregnskapet.

Rapporteringsrutinene vedrørende selvkost i Sande kommune er etter vårt skjønn i tråd med kravene i retningslinjene.

6. ANBEFALINGER

Ut fra vår gjennomgang, har vi følgende anbefalinger:

- I saksfremstillingen om fastsettelse av gebyrer bør det fremgå et overslag over kommunens antatte gebyrinntekter samt direkte og indirekte kostnader de nærmeste tre til fem årene. Vi er opplyst at kommunen har iverksatt tiltak fra og med forkalkyler/gebyrfastsettelse for 2015.
- Kommunen bør i tillegg til tett samarbeid med Momentum Selvkost AS, sørge for at egen kompetanse på området sikres.
- Kommunen bør fortsatt ha et løpende fokus på selvkostfondene i henhold til 5-årsregelen.

Drammen, den 20. november 2015.

Torkild Halvorsen
leder forvaltningsrevisjon

Havva Adiyaman
prosjektleder

Kristin Haugen
revisor

Referanser

Oversikt over sentrale dokumenter og litteratur

Aktuelle lov og retningslinjer osv.

- Lov om kommunale vass- og kloakkavgifter av 31. mai 1974
- Miljøverndepartementet: Forurensningsforskriften av 1. juni 2004
- Forurensningsloven av 13. mars 1981
- Kommunal og regionaldepartementet: Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. (H-2140) fra januar 2003
- Kommunal og regionaldepartementet: Nye retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. (H 3/14) fra februar 2014.
- Forskrift om årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-veileder-for-selvkost-pa-kommunale-be/id751735/>

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/retningslinjer-selvkost/id751703/>

<http://www.ks-bedrift.no/Aktuelt/Ny-veileder-om-selvkost/>

http://www.nkrf.no/kommunerevisoren_3_2013/cms/182/145/hent_artikkel/214

Interne (kommunen)

- Informasjon om tjenestene på kommunens nettsider
- Kommunens årsrapport og årsregnskap for 2014
- Kommunens selvkostberegninger og selvkostfondsberegninger for de enkelte tjenester for 2014 (regneark fra Momentum Selvkost AS)
- Kommunens budsjett/økonomiplan for 2014-2016
- Kommunens gebyrregulativer 2014 for vann- og avløpstjenestene
- Kommunestyresaker/ tertialrapporter i 2014
- Intern kontroll rutiner på beregning av selvkost på vann- og avløpstjenester

Vedlegg 1 – Oversikt over KOSTRA Kommunegruppe 10 (EKG 10)

Kommunegruppene i KOSTRA består av kommuner som anses å være sammenlignbare.

Kommunegruppen består av følgende kommuner;

0122	Trøgstad	0719	Andebu	1449	Stryn
0128	Rakkestad	0720	Stokke	1519	Volda
0420	Eidskog	0821	Bø	1520	Ørsta
0428	Trysil	0914	Tvedestrand	1528	Sykkylven
0528	Østre Toten	1004	Flekkefjord	1532	Giske
0532	Jevnaker	1017	Songdalen	1535	Vestnes
0534	Gran	1032	Lyngdal	1554	Averøy
0536	Søndre Land	1101	Eigersund	1624	Rissa
0538	Nordre Land	1119	Hå	1648	Midtre Gauldal
0713	Sande	1445	Gloppen	1662	Klæbu
0716	Re (f.o.m. 2002)				

Vedlegg 2 – Momentum Selvkost AS

Hentet fra hjemmesida til Momentum Consulting AS, hvor Momentum Selvkost AS er et datterselskap. (<http://momentumconsulting.no/index.php/services/>)

«Momentum Consulting har utviklet selvkostmodeller som håndterer både kommunal- og norsk standard kontoplan. Det som kjennetegner våre selvkostmodeller er at de alltid er oppdatert i henhold til gjeldende lover og regelverk og er enkle å bruke. Kort oppsummert inneholder våre selvkostmodeller:

- Opptil 12 tjenester i samme fil
- Enkle og raske løsninger for å inkludere og ekskludere kontosteder og kontoer
- Ett anleggsregister for alle gebyrområdene
- Grafiske fremstillinger av gebyrsatser og kostnadsutvikling
- Gode simuleringsmuligheter og valgmuligheter i forbindelse med fondsbruk
- Forslag til regnskapsføring av fond
- Enkle menyer slik at brukere selv kan benytte modellen ved etterkalkyle og budsjett
- Fleksible presentasjoner og rapporter “

Vedlegg 3 – Vedtatte gebyrsatser for vann og avløp 2014

**GEBYRSATSER
FOR VANN, AVLØP, SEPTIKTØMMING, FEIING/TILSYN OG RENOVASJON
2014
SANDE KOMMUNE**

Årsgebyr vann			Pris 2014 eks. mva.	Pris 2014 inkl. mva.
Etter bruksareal og stipulert forbruk:				
T.o.m 70 m ²	pr.år	175 m ³	kr 1 155,00	kr 1 443,75
Over 70 m ² t.o.m 200 m ²	pr.år	225 m ³	kr 1 485,00	kr 1 856,25
Over 200 m ²	pr.år	275 m ³	kr 1 815,00	kr 2 268,75
Fastledd pr. boenhet	pr.år		kr 1 150,00	kr 1 437,50
Med vannmåler / målt forbruk:				
Fastledd pr.boenhet/vannmåler	pr.m ³		kr 6,60	kr 8,25
	pr.år		kr 1 150,00	kr 1 437,50

Tilknytningsgebyr for vann		Pris 2014 eks. mva.	Pris 2014 inkl. mva.
Bolig:			
Pr. boenhet		kr 20 000,00	kr 25 000,00
Næring:			
Pr. bygg		kr 20 000,00	kr 25 000,00
Annen permanent tilknytning:		kr 20 000,00	kr 25 000,00

Det betales ett tilknytningsgebyr for enebolig med inntil en ekstra boenhet. Utover dette betales et tilknytningsgebyr pr. ytterligere godkjent boenhet.

Årsgebyr avløp		Stipulert forbruk	Pris 2014 eks. mva.	Pris 2014 inkl. mva.
Etter bruksareal og stipulert forbruk:				
T.o.m. 70 m ²	pr.år	175 m ³	kr 2 330,00	kr 2 912,50
Over 70 m ² t.o.m 200 m ²	pr.år	225 m ³	kr 3 000,00	kr 3 750,00
Over 200 m ²	pr.år	275 m ³	kr 3 670,00	kr 4 587,50
Fastledd pr. boenhet	pr.år		kr 755,00	kr 943,75
Med vannmåler / målt forbruk:				
Fastledd pr. boenhet/vannmåler	pr.m ³		kr 13,00	kr 16,25
	pr.år		kr 755,00	kr 943,75

For de kommunale abonnentene som ikke er tilknyttet rensanlegg, men andre kommunale avløpsløsninger henholdsvis Bjerkøya og Holm, gis det en reduksjon på kr 300,- eks.mva.

For eiendommer som må installere avløpspumpe reduseres årsgebyr avløp med 30 % pr. eiendom pr. år.

Tilknytningsgebyr for avløp		Pris 2014 eks. mva.	Pris 2014 inkl. mva.
Bolig:			
Pr. boenhet		kr 20 000,00	kr 25 000,00
Næring:			
Pr. bygg		kr 20 000,00	kr 25 000,00
Annen permanent tilknytning:		kr 20 000,00	kr 25 000,00

Det betales ett tilknytningsgebyr for enebolig med inntil en ekstra boenhet. Utover dette betales et tilknytningsgebyr pr. ytterligere godkjent boenhet.